

نگاه اسلام به محیط زیست با ادیان دیگر متفاوت است

آیت‌الله محقق داماد با اشاره به تفاوت نگاه اسلام به طبیعت با دیگر ادیان گفت: بر اساس قرآن، انسان گناهکار به زمین تبعید نمی‌شود، بلکه خدا آدم را برگزید و از او تعهد گرفت که زمین را آباد کند و «فساد در ارض» یکی از نگرانی‌های قرآن است.

آیت‌الله محقق داماد با اشاره به تفاوت نگاه اسلام به طبیعت با دیگر ادیان گفت: بر اساس قرآن، انسان گناهکار به زمین تبعید نمی‌شود، بلکه خدا آدم را برگزید و از او تعهد گرفت که زمین را آباد کند و «فساد در ارض» یکی از نگرانی‌های قرآن است. به گزارش خبرگزاری بین‌المللی قرآن (ایکنا)، نشست بررسی کتاب «الهیات محیط زیست» تألیف آیت‌الله سیدمصطفی محقق داماد، عصر امروز با حضور نویسنده اثر، غلامرضا اعوانی، رئیس انجمن حکمت و فلسفه، هادی لیاقتی، رئیس پژوهشگاه محیط زیست دانشگاه شهید بهشتی و شهین اعوانی در شهر کتاب مرکزی برگزار شد.

انگیزه تألیف اثر

بنا بر این گزارش، در ابتدای این نشست آیت‌الله محقق داماد با اشاره به نقطه آغاز تألیف کتاب «الهیات محیط زیست» گفت: پرداختن من به این موضوع برمی‌گردد به 20 و چند سال قبل که وزیر ارشاد وقت، از من و چند تن از استادان دیگر خواستند که در سمیناری در آتن مقاله‌ای با موضوع نگاه ادیان به انسان و طبیعت ارائه کنیم و من در آن جا مقاله‌ای ارائه دادم. کنفرانس بین‌المللی دیگری هم چندین سال بعد در ایران با همین موضوع تشکیل شد و من به سمت وسوی پژوهش در این مسئله کشیده شدم و دریافتم که مسئله بسیار مهم است و برخورد ادیان با محیط زیست مسئله جهانی روز است. وی با اشاره به موضعی که ادعا دارد ادیان مسئول آلوده شدن محیط زیست است، گفت: این موضع ادعا دارد که پیروان ادیان سامی انسان را گل سر سبد آفرینش می‌دانند و در کتاب‌های مقدس عنوان شده که همه مخلوقات دیگر برای انسان آفریده شده است و انسان هم به همین خاطر به دنبال حداکثر استفاده از آفریده‌ها، بی‌رحمانه به جان طبیعت افتاده است.

تبعات منفی نگاه علم مدرن به جهان

آیت‌الله محقق داماد ادامه داد: ما در این کتاب نگاه ادیان ابراهیمی و بعضی از ادیان دیگر را بیان کرده‌ایم و پاسخ داده‌ایم که اتهامی که مطرح شده درست نیست و بعضی از ادیان کاملاً نگاهی قدسی به طبیعت دارند. در نگاه اسلامی هم گفته‌ایم که نگاه اسلامی به طبیعت چگونه است.

وی افزود: اما از این مهم‌تر آنچه در این کتاب بررسی شده است، این مسئله در مورد علم مدرن است که جهان را بی‌جان و بی‌روح و فقط ابزار قدرت برای بشر می‌داند و همچنین به خطرهایی که این نگاه برای محیط زیست ایجاد کرده است، پرداخته‌ایم. آیت‌الله محقق داماد با اشاره به این دغدغه همیشگی‌اش که در کتب فقها و مراجع تقلید مسائل خاصی مطرح است اما سخنی از این معضلات امروزی بشر و آثار شرعی آن‌ها وجود ندارد، گفت: ما بایستی از نیروی قوی دین استفاده کنیم تا محیط زیست را از آلودگی پاک کنیم و من به همین جهت در پایان این کتاب فصلی را آورده‌ام که پیش‌نویس کتاب مفصل‌تری تحت عنوان فقه و حقوق محیط زیست خواهد بود.

نگاه قرآن به طبیعت

در ادامه و در بخش دیگری از این نشست آیت‌الله محقق داماد با اشاره به نگاه قرآن به طبیعت گفت: بر اساس قرآن انسان گناهکار به زمین تبعید نمی‌شود بلکه انسان در همان بهشت بخشیده می‌شود و برای آباد کردن به زمین فرستاده می‌شود. این نص صریح قرآن است که خدا آدم را برگزید و به عنوان خلیفه بر روی زمین قرار داد و از او تعهد گرفت که زمین را آباد کند و «فساد در ارض» یکی از نگرانی‌های قرآن است. این برداشت و توصیف قرآن نگاه اسلام را با دیگر ادیان که ممکن است تلقی دیگری از حضور انسان بر زمین داشته باشند، متفاوت می‌کند.

وی با اشاره به تفاوت رویکرد الهیاتی با رویکرد کلامی در جامعیت نگاه و با تأکید بر ضرورت نگاه نظام‌مند الهیاتی به جهان گفت: کسی که نظام دارد از نگاه به مبدأ هستی به سیاست می‌رسد و نگاهش به سیاست باید منطبق باشد به تفسیرش از جهان. من در این کتاب در پایان حرف‌های صریحی زده‌ام و فتاوای صریحی داده‌ام و پای آن‌ها هم ایستاده‌ام.

مسئولیت حفظ محیط زیست در قانون

آیت‌الله محقق داماد با بیان این که در قانون جمهوری اسلامی مسئولیت محیط زیست به عهده رئیس‌جمهور قرار گرفته است، اظهار کرد: شورای نگهبان باید برای این که یک رئیس‌جمهور را که یک دوره این مسئولیت را به عهده داشته است، تأیید صلاحیت کند باید بررسی کند و ببیند که آیا تا چه حد جنگل‌ها از بین رفت، چقدر هوا آلوده شد و چقدر تراکم فروخته شد و محیط زیست کشور چقدر از بین رفت. اگر در دوره او جنگل‌ها و دریاچه‌ها از بین رفت او صلاحیت رئیس‌جمهور شدن را ندارد.

وی افزود: همچنین اگر در اثر فروش تراکم بی‌رویه تنفس اهالی یک شهر آسیب ببیند، هر کس آن را امضا می‌کند، پیش‌خداوند و خلق او مسئول است و ضمان شرعی به عهده دارد.

آیت‌الله محقق داماد در بخش دیگری از این نشست نیز از تحقیق دیگری که در زمینه ادیان و محیط زیست بنا بر سفارش

یونسکو به فرهنگستان علوم انجام داده است، یاد کرد و گفت: خوشبختانه آن تحقیق سرنوشت خوبی پیدا کرده است و به بار نشسته است و چند روز قبل نامه‌ای از دفتر آقای بان کی مون، دبیر کل سازمان ملل متحد، به دست من رسید که نشان می‌دهد آن تحقیق از یونسکو به نیویورک رسیده است و در آن نامه از من خواسته شده است که سخنرانی‌ای در ماه سپتامبر تحت عنوان «ادیان و محیط زیست» ارائه کنم و این نشان می‌دهد که این زحمات به بار نشسته است.